

Analiza skali wycinki w polskich lasach i rekomendacje Greenpeace

5800 ciężarówek z drzewami wyjeżdża z polskich lasów każdego dnia. Polki i Polacy chcą pilnego wyłączenia 20% lasów z wycinek

Kluczowe fakty:

- 1. Rozpędzona przez rząd Zjednoczonej Prawicy machina destrukcji przyrody sprawiła, że średnio codziennie z polskich lasów wyjeżdża ponad 5800 ciężarówek z wyciętymi drzewami.*
- 2. Z badania CBOS dla Greenpeace wynika, że dwie trzecie Polek i Polaków chce, aby rząd jak najszybciej wyłączył z wycinek 20% polskich lasów - wszystkich najcenniejszych przyrodniczo i ważnych społecznie. Poparcie to jest większe niż wyborcze poparcie partii obecnej koalicji rządzącej i przekracza granice tradycyjnych podziałów politycznych.*
- 3. Rząd wykonał pierwszy krok w kierunku realizacji swojej obietnicy wyborczej dotyczącej lasów, ale aby zatrzymać destrukcję, potrzebujemy pilnego objęcia wszystkich obiecanych 20% lasów zakazem wycinek oraz bezzwłocznego opracowania rozwiązań prawnych, które pozwolą trwale objąć je ochroną.*

Rządowa obietnica wyłączenia 20% polskich lasów z wycinek ma solidne podstawy

W [umowie koalicyjnej](#) KO, PSL, Polski 2050 i Lewicy zawartej 10 listopada 2023 roku czytamy: *Strony Koalicji podejmą zdecydowane działania na rzecz poprawy poziomu ochrony polskich lasów, rzek i powietrza. Środowisko naturalne to nasze dziedzictwo, które musimy przekazać kolejnym pokoleniom. 20% najcenniejszych obszarów leśnych zostanie wyłączone z wycinki.*

Koalicyjna deklaracja nie wzięła się z niczego. Od lat obserwujemy narastające zaniepokojenie społeczeństwa rozpędzającą się machiną destrukcji polskich lasów, w tym tych najcenniejszych, jak Puszcza Białowieska, górskie lasy w Karpatach, puszcze

Świętokrzyska czy Bukowa. O ile w 2000 roku w Polsce wycięto 27,7 mln m³ drzew, to w 2022 r. było to już 44,6 mln m³.

Od lat pogarsza się również stosunek ilości wycinanych drzew do rocznego przyrostu lasów. O ile w latach 90. w lasach zarządzanych przez Lasy Państwowe wycinano mniej więcej połowę tego, co rocznie przyrastało, o tyle obecnie jest to już około 3/4 rocznego przyrostu.

Powyższe dane nie pozostają bez związku ze stanem leśnej przyrody. Zgodnie z [danymi przekazanymi przez Polskę Europejskiej Agencji Środowiska](#), to właśnie leśnictwo jest głównym czynnikiem ryzyka dla siedlisk leśnych w Polsce chronionych dyrektywą siedliskową, która stanowi ramę prawną dla sieci Natura 2000. Jak alarmowała [Pracownia na rzecz Wszystkich Istot](#), opierając się na danych EIA, ponad połowa (54%) polskich siedlisk leśnych w ramach sieci Natura 2000 znajduje się w niewłaściwym stanie ochrony.

Proporcjonalnie do liczby wycinanych drzew rosły przychody Lasów Państwowych, by w roku 2022 osiągnąć rekordowe 15,3 mld zł (z czego ze sprzedaży drewna - 13,5 mld zł). Finansowe nadwyżki były wydawane nie na ochronę przyrody (na ten cel przeznaczano około 0,5 proc. przychodów), ale na polityczne pikniki i inwestycje służące budowaniu w regionach pozycji partii rządzącej Lasami Państwowymi - w ostatnich latach była to Suwerenna Polska Zbigniewa Ziobry.

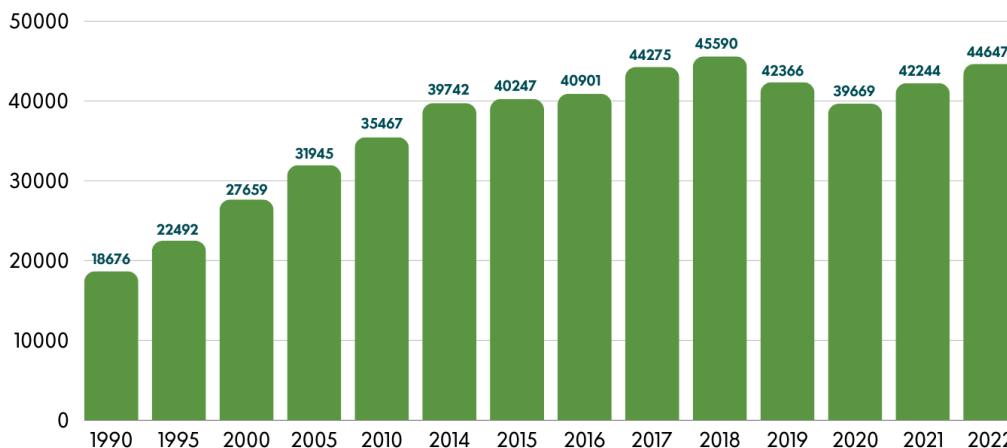
W rezultacie w całej Polsce zaczął pojawiać się opór zarówno przeciw konkretnym wycinkom, jak i szerzej, całej polityce leśnej. Według [mapy Lasów i Obywateli](#), która wspiera rozwój ruchu leśnego, w Polsce powstało ponad 440 inicjatyw w obronie lasów.

5800 ciężarówek dziennie wyjeżdża z polskich lasów!

W Polsce obecnie wycina się niemal dwa razy więcej drzew niż na początku wieku. Aby zobrazować tę ogromną ilość postanowiliśmy przeliczyć je na ciężarówki załadowane drewnem. Jak do tego podeszliśmy?

Najpierw oszacowaliśmy ilość drewna wycinanego rocznie w polskich lasach. Oparliśmy się na danych z *Rocznika statystycznego leśnictwa* GUS.

Pozyskanie drewna w polskich lasach w tys. m³

Źródło: Rocznik statystyczny leśnictwa GUS 2019 i 2023

GREENPEACE

Dla oszacowania wielkości pozyskania w roku 2024, uśredniliśmy dane z lat 2018-2022, czyli ostatnich 5 lat, dla których dostępne są pełne dane GUS. Średnia ta wynosi 42,9 mln m³. Przyjęliśmy, że jest to wynik, którego możemy spodziewać się w bieżącym roku, choć dodać należy, że biorąc pod uwagę systematycznie rosnące pozyskanie oraz fakt, że w 2022 r. przekroczyło ono 44 mln m³, prawdopodobnie jest to szacunek заниżony.

Tak wyliczona średnia oznacza, że dziennie przeciętnie w polskich lasach pozyskiwanych jest ponad 117 tysięcy m³ drewna. Ile to jest drzew? Oczywiście nie da się tego dokładnie wyliczyć, każde drzewo jest bowiem inne, z tablic używanych przez leśników do określenia ilości drewna w lesie, wynika, że 70-letni buk w najlepszych warunkach ma ok. 0,4 m³, zaś 70-letnia sosna - ponad jeden metr sześcienny.

Im lepsze będą warunki wzrostu i starsze drzewo, tym objętość uzyskanego z niego drewna będzie większa. Dlatego w przypadku wycinek w [Puszczy Białowieskiej](#) w 2017 roku powszechnie używano przelicznika 1 drzewo = 1,1 m³. Przyjmując ten bardzo ostrożny rachunek, można wyliczyć, że obecnie średnio dziennie wycina się w polskich lasach ok. 106 tysięcy drzew, czyli ponad 70 drzew na minutę.

Aby wywieźć te drzewa z lasu i przewieźć do miejsc, gdzie zostaną zamienione na deski, przemielone na pulpę papierową lub po prostu spalone w piecach elektrowni, używa się ciężarówek, które - w zależności od wielkości, gatunku drzewa oraz jego wilgotności - mogą przewieźć od kilkunastu do 30 m³ drzew. Przyjęliśmy, że średnio jest to 20 m³ na ciężarówkę, co oznacza, że **codziennie z polskich lasów wyjeżdża 5861 ciężarówek, czyli jedna ciężarówka co 15 sekund.**

Dlaczego musimy trwale wyłączyć 20% polskich lasów z wycinek

Lasy wyłączone z gospodarki - w dużej mierze całkowicie wolne od ludzkiej interwencji, z wyjątkiem szlaków turystycznych i usuwania faktycznych zagrożeń - są najbardziej różnorodnymi ekosystemami lądowymi i jednocześnie przynoszą dodatkowe korzyści środowiskowe, społeczne i ekonomiczne.

Dojrzałe drzewostany, które osiągnęły wiek powyżej stu lat, składają obecnie najwięcej węgla, jednocześnie mając największy potencjał na dalsze pochłanianie i przechowywanie CO₂. Drzewa, które rosną obecnie w polskich lasach przechowują oraz pochłaniają o wiele więcej węgla, niż mogłaby to robić nowo posadzona plantacja¹. Podobnie jest z martwym drewnem - pozostaje ono rezerwuarem węgla, który następnie w dużym stopniu [akumulowany jest w glebie](#). Obieg materii w naturalnych ekosystemach leśnych daje im ogromną przewagę nad lasami gospodarowanymi przez człowieka.

Stare lasy, naturalne lub zbliżone do naturalnych, pozytywnie wpływają na klimat nie tylko przez to, jak pochłaniają i przechowują dwutlenek węgla. Lokalnie pomagają one również regulować gospodarkę wodną, [zatrzymują wodę pochodzącą z opadów i spowalniają jej odpływ](#). Dzięki temu stare lasy stanowią ochronę zarówno przed coraz dotkliwzszymi suszami, jak i powodzią². Z kolei gospodarka leśna, która wiąże się z uszkodzeniem gleby, pozostawianiem dużych płątów wyciętego lasu i budową dróg zrywkowych, które w górskich lasach działają jak rynny, obniża mitygacyjny potencjał lasów.

Z tego względu Europejska Agencja Środowiska w swoim raporcie [European Climate Risk Assessment](#) rekomenduje ochronę i odtwarzanie lasów, jako jedną z kluczowych polityk służących poprawie kryzysowej sytuacji klimatycznej w Europie. Ten sam raport wskazuje na to, że lepsza ochrona lasów obsłuży jednocześnie inne funkcje ekosystemowe oraz będzie korzystna dla ochrony różnorodności biologicznej.

Według [unijnego raportu z 2021 r.](#), starolasy stanowią mniej niż 3% wszystkich lasów w Unii Europejskiej. Tym bardziej musimy chronić przed zniszczeniem tę resztkę, która nam została. Przyroda jest sobie w stanie doskonale poradzić bez wsparcia leśników - wskazuje na to przykład [Puszczy Białowieskiej](#), która stopniowo odradza się po tym, jak w 2018 roku ucichły w niej piły.

Według unijnej Strategii na Rzecz Bioróżnorodności 2030, Europa ma osiągnąć cel ścisłej ochrony 10% powierzchni lądowej i morskiej. Jeżeli rząd spełni swoją obietnicę i obejmie 1/5 polskich lasów ochroną przed piłami, spełni znaczną część tego celu - dzięki temu uda się objąć ochroną ok. 6% kraju. W ten sposób Polska nie tylko zrobi ogromny krok w stronę

¹ Komunikat Komitetu Problemowego ds. Kryzysu Klimatycznego przy Prezydium PAN na temat wpływu zmiany klimatu na lasy

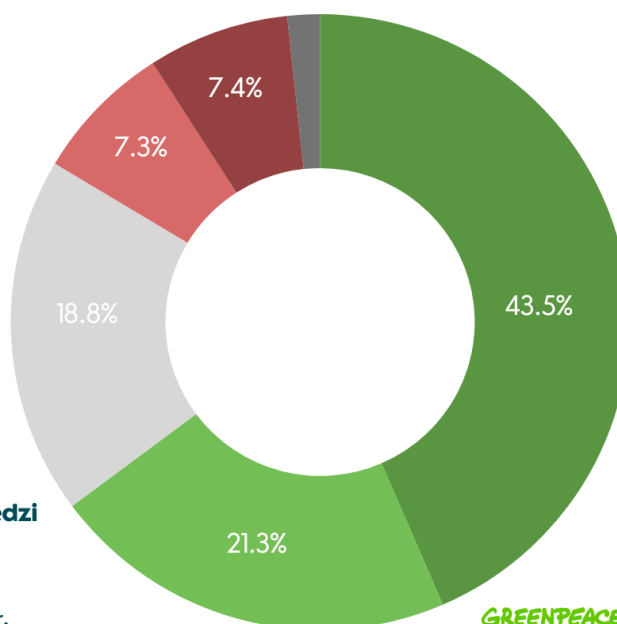
² Źródło: Komunikat Komitetu Problemowego ds. Kryzysu Klimatycznego przy Prezydium PAN na temat wpływu zmiany klimatu na lasy

ochrony rodzimej przyrody i walki z kryzysem klimatu, ale dodatkowo może stać się dobrym przykładem dla innych państw UE.

Lasy są też dla ludzi ważne jako miejsce spacerów i odpoczynku, przynoszących pozytywne efekty psychiczne i redukujących stres. Nic więc dziwnego, że odpowiednia ochrona lasów to również odpowiedź na ogromne oczekiwania społeczne. W ciągu ostatnich lat polskie społeczeństwo wielokrotnie udowodniło, jak istotna jest dla niego właściwa ochrona przyrody. Pokazał to nie tylko ogromny sprzeciw społeczny wobec dewastacji Puszczy Białowieskiej w 2017 r., a także podczas wprowadzenia zakazu wstępu do lasów podczas pandemii covid-19 w 2020 r. Postulat ochrony lasów wychodzi nie tylko ze strony przyrodników, ale również Polek i Polaków, którzy w wyborach parlamentarnych 15 października 2023 r. zagłosowali też za ochroną przyrody.

Z badań przeprowadzonych przez Fundację CBOS dla Greenpeace Polska w marcu 2024 r. wynika, że 2/3 Polek i Polaków chce, by rząd jak najszybciej wywiązał się z obietnicy ochrony 20% lasów. To więcej niż osób głoszących na obecną koalicję rządzącą, co pokazuje, że ochrona przyrody cieszy się ponadpartyjnym poparciem.

Czy rząd powinien jak najszybciej spełnić swoją obietnicę objęcia ochroną 20% polskich lasów?

Badanie CBOS dla Greenpeace Polska, marzec 2024 r.

GREENPEACE

Dotychczasowe działania rządu

Nowy rząd nie czekał długo z rozpoczęciem prac nad realizacją powziętych zobowiązań. 8 stycznia 2024 r. ministerstwo środowiska ogłosiło, że ministra Paulina Henig-Kloska wydała dyrektorowi generalnemu PGL LP polecenie wstrzymania i ograniczenia wycinek w 10 lasach o łącznej powierzchni ok. 92 tysięcy hektarów, co stanowi 1.3% lasów zarządzanych przez LP, do 30 czerwca 2024 r. W pierwszym - i jak dotąd jedynym - kroku realizacji wyborczych

obietnic dotyczących wyłączenia 20% lasów z wycinek, ministerstwo skupiło się na wymagających najpilniejszej ochrony fragmentach, ograniczyło ochronę do pół roku oraz zadbało o to, by wyłączenie nie wiązało się z ograniczeniem łącznej ilości wycinanych drzew.

7 lutego 2024 r. Ministra środowiska [powołała Zespół](#) do spraw wzmocnienia ochrony lasów cennych przyrodniczo i ważnych społecznie, który ma wypracować rekomendacje w zakresie wzmocnienia ochrony lasów cennych przyrodniczo i ważnych społecznie. Wiceminister Mikołaj Dorożala, na konferencji prasowej 24 lutego [tłumaczył konieczność powołania zespołów](#): “proces wzmocnienia ochrony lasów o szczególnych walorach przyrodniczych i społecznych musi być dobrze zaprojektowany i przeprowadzony szybko”.

Wiceminister zapowiadał też kilkakrotnie zwołanie ogólnopolskiej narady o lasach. “Zaprosimy na nią wszystkich interesariuszy procesu dbania o polskie lasy. Wszyscy będą mogli usiąść razem przy stole i wspólnie pracować na dużym forum, a później w zespołach, nad uwzględnieniem tych trzech kluczowych elementów: przyrodniczego, społecznego i gospodarczego” - [mówił Dorożala](#). Do dnia 20 marca nie zostały oficjalnie zakomunikowane konkretne założenia okrągłego stołu i jego cel, zaś data jego inauguracji była już kilkakrotnie przekładana.

Jak wyłączyć 20% lasów z wycinek?

Wspomnianą wcześniej decyzją z 8 stycznia br. ministerstwo udowodniło, że jest w stanie szybko wprowadzić wyłączenia wycinek na dużych obszarach polskich lasów. Oczekujemy, że podobny mechanizm zostanie jak najszybciej zastosowany dla obiecanych przez rządzącą koalicję 20% polskich lasów wybranych na podstawie dostępnych danych.

Eksperti już teraz proponują szereg różnych kryteriów, które można zastosować przy identyfikacji 20% lasów wyłączonych z wycinek. Ochroną powinny zostać objęte m.in. wszystkie starolasy i najbardziej zbliżone do naturalnych siedliska leśne na terenie całego kraju. Ochroną przed wycinkami powinny zostać objęte siedliska wymienione przez unijną dyrektywę siedliskową. Można wykorzystać istniejące projekty powołania aż 25 nowych parków narodowych oraz ponad tysiąca nowych rezerwatów. Można wzmocnić ochronę w istniejących parkach krajobrazowych, Leśnych Kompleksach Promocyjnych czy lasach wodochronnych - szczególnie górskich. Należy również uwzględnić lasy kluczowe dla zachowania łączności ekologicznej.

Po nałożeniu na siebie tych dostępnych danych przyrodniczych i uwzględnieniu lasów cennych społecznie (np. w oparciu o zgłaszane przez społeczności wnioski) należy zidentyfikować kluczowe pod względem przyrodniczym kompleksy leśne i wyłączyć je z wycinek w całości. Na pewno takie wyłączenie powinno dotyczyć Puszczy Białowieskiej, która musi w całości stać się parkiem narodowym czy dużych obszarów Puszczy Karpackiej.

Czasowe wyłączenie wycinek na obszarze 20% polskich lasów może i powinno być wprowadzone jak najszybciej, po to, by rząd zrealizował swoją deklarację i spowolnił rozpędzoną przez poprzednią ekipę maszynę zniszczenia. Następnie należałoby poświęcić czas na ewentualne korekty, które pozwoliłyby objąć wyłączeniami te szczególnie cenne przyrodniczo i ważne społecznie lasy, które - na przykład ze względu na brak wystarczająco precyzyjnych danych - nie zostały uwzględnione za pierwszym razem. Jednocześnie rząd powinien pilnie pracować nad trwałymi rozwiązaniami, które zastąpią wyłączenia na podstawie polecenia ministra. Mogłyby to być powołania nowych rezerwatów, powiększanie powierzchni parków narodowych, zmiana przepisów dotyczących gospodarowania na terenie wybranych lasów ochronnych itp.

Jednocześnie należy podkreślić, że wyłączenia cennych przyrodniczo i społecznie lasów z wycinek będzie oznaczało ograniczenie wycinanych w lasach drzew. Liczba ciężarówek wyjeżdżających codziennie z naszych musi się zmniejszyć! Społeczeństwo oczekuje nie tylko 20% lasów wolnych od wycinek, ale również korekty gospodarki leśnej na pozostałych 80% tak, aby w obliczu kryzysu przyrodniczo-klimatycznego zapewnić zdrowe i stabilne środowisko temu i kolejnym pokoleniom.

Rekomendacje Greenpeace:

- **Pilne wprowadzenie tymczasowego wyłączenia wycinek na 20% powierzchni polskich lasów** zgodnie z deklaracjami zawartymi w umowie koalicyjnej, w oparciu o dostępne dane i kryteria zaproponowane przez współpracujący z ministerstwem zespół ekspercki. Wyłączenia powinny obejmować najcenniejsze przyrodniczo lasy oraz lasy ważne społecznie.
- Pilne **wypracowanie rozwiązań, które pozwoliłyby w sposób trwały wyłączyć 20% lasów z wycinek**, m.in. w oparciu o prace okrągłego stołu leśnego uwzględniającego wszystkie zainteresowane strony.
- **Opracowanie nowych**, przystosowanych do zmieniającej się sytuacji społecznej oraz wyzwań związanych z kryzysem przyrodniczo-klimatycznym **zasad gospodarki leśnej**, zmierzających do lepszej ochrony przyrody we wszystkich polskich lasach, zgodnie m.in. z postulatami Manifestu Leśnego oraz zobowiązaniami Polski wynikającymi z Unijnej Strategii na rzecz Bioróżnorodności do 2030 i międzynarodowej Konwencji o Różnorodności Biologicznej.
- Zgodnie z zasadą niezostawiania nikogo w tyle, rząd równolegle do realizacji powyższych postulatów, powinien opracować schematy **wsparcia dla społeczności, które obecnie są zależne ekonomicznie od eksploatacji lasu**. Środki na to mogą pochodzić z budżetu państwa bądź funduszy Lasów Państwowych. Zgodnie z

Manifestem Leśnym, koszty ponoszone przez lokalne społeczności w związku z ochroną naszego wspólnego dziedzictwa przyrodniczego powinny być odpowiednio rekompensowane, aby nie zablokowały realizacji priorytetowego zadania jakim jest prawidłowa ochrona lasów.

Materiał prasowy przygotowany przez Greenpeace Polska

Marzec 2024r.